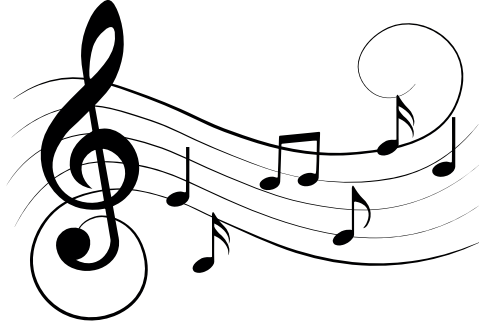

FRANZ SCHUBERT

ŞAN EĞİTİMİ İÇİN SEÇİLMİŞ

— 10 LIED —

Yazar

Doç. A. N. Nihan TURNAGÖL

Ankara, 2025

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-375-383-2

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Kitap Adı

FRANZ SCHUBERT
Şan Eğitimi için Seçilmiş
10 LIED

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Editör

Dr. Öğr. Üyesi Sevan NART
ORCID iD: 0000-0002-2129-8227

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Yazar

Doç. A. N. Nihan TURNAGÖL
ORCID iD: 0000-0001-6419-6004

Bisac Code

MUS000000

DOI

10.37609/akya.3553

Kütüphane Kimlik Kartı

Turnagöl, A. N. Nihan.

Franz Schubert Şan Eğitimi İçin Seçilmiş 10 Lied / A. N. Nihan Turnagöl; ed. Sevan Nart.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2025.

96 s. : şekil. ; 160x235 mm.

Kaynakça var.

ISBN 9786253753832

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Şan eğitiminde Alman bestecilerin Lied'leri etkili ve vazgeçilmez öğretim materyallerindendir. Bu Lied'ler yoluyla, öğrencilere Almancanın söyleyiş özellikleri ve ses eğitimine yönelik temel davranışların kazandırılması amaçlanır. Alman besteciler içerisinde en çok Lied besteleyen ve "Lied sanatının babası" olarak anılan, 19. Yüzyıl Alman bestecilerinden Franz Peter Schubert'tir. Bu açıdan Schubert Lied'ler hem başlangıç hem de ileri şan eğitiminde en sık kullanılan öğretim materyalleridir.

Editörlüğünü üstlendiğim bu kitap, şan eğitiminde yararlanılabilecek bir kaynak sunmak amacıyla yazarın Bütünleşik Doktora (Sanatta Yeterlik) Sanat Çalışması Raporundan derlenerek oluşturulmuştur. Kitapta, Franz Schubert'in edisyonu C. F. Peters'e ait üç ses rejisteri için (tiz, orta, pes) yazılmış Band I Lieder albümlerinde yer alan Lied'leri içerisinden uzman görüşlerine ve yazarın kişisel deneyimlerine dayanılarak seçilen on Schubert Lied yer almaktadır. Bu Lied'ler şan tekniği açısından müzikal ve seslendiriliş (yorum) özelliklerinin ortaya konması amacıyla incelenmiş; hem şan eğitimcilerinin hem de eğitimin başlangıcındaki genç opera solistlerinin karşılaşılabilecekleri teknik zorluklara ilişkin çözüm önerileri sunulmuştur.

Kitabın giriş bölümünde Şan Eğitimi ve Schubert'in Lied sanatı üzerine alanyazından derlenen geniş açıklamalara yer verilmiştir. Seçilen Lied'ler yalnızca müzikal yapı ve şan tekniği açısından incelenmiş; eserlerin sözlerini oluşturan şiir metinleri üzerinde herhangi bir çözümleme çalışması yapılmamıştır.

Alanında yazılmış bir İLK özelliği taşıyan bu kitap, Türkiye'deki konservatuvarlar, dengi eğitim kurumları ve müzik eğitimi fakültelerinin ilgili programlarında yer alan ses eğitimi ve şan derslerinde yararlanabilecek bir kaynaktır. Hem korrepitör, hem yorumcu, hem de eğitimci kimliği ile uzun yıllar edindiği bilgi ve deneyimlerini paylaşarak; ileride yapılacak benzer çalışmalara öncü olacak; araştırmacılara ve eğitimcilere ışık tutacak bu rehber kitabı alana kazandıran değerli meslektaşımı yürekten kutluyorum.

Editör

Dr. Öğretim Üyesi Sevan NART

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	VII
-------------	-----

1. Bölüm

FRANZ SCHUBERT'İN HAYATI.....	17
Çocukluk Yılları	17
Profesyonel Bestecilik Yılları	18
Son Yılları	19
Karakteri	19
FRANZ SCHUBERT'İN LIED SANATI	20

2. Bölüm

1. HEIDENRÖSLEIN (Yaban Gülü)	28
2. LACHEN UND WEINEN (Gülmek ve Ağlamak).....	34
3. LIED DER MIGNON (Mignon'un Şarkısı).....	39
4. DER TOD UND DAS MÄDCHEN (Ölüm ve Genç Kız).....	44
5. AN DIE MUSIK (Müziğe Atfen)	48
6. DER WANDERER (Gezgin)	54
7. DER LINDENBAUM (İhlamur Ağacı).....	63
8. DIE KRÄHE (Karga).....	70
9. IHR BILD (Resmin)	73
10. DIE STADT (Şehir)	79
SON SÖZ.....	85
TANIMLAR.....	87
KAYNAKLAR.....	91

GİRİŞ

Konservatuvarların Sahne Sanatları Bölümü, Opera-Şan Anasanat Dalı programlarında nitelikli opera sanatçılarının yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Bu hedef doğrultusunda söz konusu sanatçı yetiştiren kurumlarda, bireye profesyonel ses eğitimcilerinin gözetiminde, opera sanatçılığının gerektirdiği ses ve solunum organlarını doğru ve etkili kullanma davranışları ile sahne üzerinde ses ve hareket koordinasyonunu geliştirmeye yönelik oyunculuk tekniklerinin kazandırılması amaçlanır. Buna göre, konservatuvarların asıl hedefi, öğretilen tekniklerin ilgili repertuvarlar çerçevesinde uygulatılmasıyla hem müzikal bilgi-beceri ve tutumlarla donatılmış hem de sanat kültürü ve estetik değerlere sahip bireyler yetiştirilmesidir.

Konservatuvarın Opera-Şan Anasanat Dalı programlarında öğretim programı düzenlenirken, mesleğin gereği olan müzik teorisi, sahne, müzik kültürü ve genel kültüre yönelik derslerin yanı sıra, programlarda “Şan Eğitimi” olarak geçen “ses eğitimi” derslerine yoğunluk verilmektedir.

İkesus (1965, s.1), ses eğitiminin kişiden kişiye, öğretmenden öğretmene değişebilen soyut bir eğitim şekli olduğunu, bu nedenle güzel şarkı söyleme becerisinin ve ses eğitiminin tekniğinin, kitaplardan okuyarak öğrenilemeyeceğini belirtmekte, ulusların lisanları ile sıkı sıkıya bağlı olan şarkı söyleme tarz ve tekniklerinin ancak yaparak, yaşayarak ve söyleyerek öğrenilebileceğini vurgulamaktadır.

Çevik ise ses eğitimi “Temel Ses Eğitimi” ve “İleri Ses Eğitimi” (Şan) olarak ayırmakta ve şu şekilde tanımlamaktadır:

“Temel ses eğitimi; program hedeflerinin gerçekleştirilmesine yönelik uygulamaları, öncelikle anadilde ve ulusal kültürden yola çıkılarak, eğitim müziği dağarı üzerinde eğitsel çalışmalar, ses müziği türleri ve özellikleri,

ses sağlığının önemi ve korunması konularını kapsamaktadır. ...İleri Ses Eğitimi (Şan); mutasyon dönemini (sesin değişme ve olgunlaşma dönemini) tamamlamış, sesin ileri teknik ve sanatsal amaçlar doğrultusunda kullanılabilmesini sağlayan uygun bir anatomik - fizyolojik yapıya, gürlük, genişlik, tını özellikleriyle gelişmeye elverişli, dayanıklı bir ses materyaline sahip bireyler için programlanabilir. Eğitimin planlanması süreci temel ses eğitiminde olduğu gibi ele alınmakla birlikte, ilke ve amaçlar, ders içerikleri, kullanılan materyaller, öğretim yöntemleri ve hedeflenen davranışlar bakımından farklılık göstermektedir” (Çevik, 2006, s. 649, 650).

Bu kitapta ele alınan ses eğitimi türü Çevik’in (2006) “ileri ses eğitimi”, olarak tanımladığı “şan eğitimi” dir. Türkçede ileri ses eğitimi ve/veya opera şarkıcılığı eğitimini ifade etmek için kullanılan “şan” sözcüğünün Fransızcadaki gerçek anlamının Fransızca sözlüklerde (le Petit Larousse 1972, s. 165; Micro Robert, 1978, s. 1006) “dayanıklılık ve sağlamlık kazandırılmak üzere sesi işlemek, yetiştirmek, sesle ilgili dayanıklılık sanatı, ses müziği sanatı, tekniği ve insan sesiyle oluşturulan müziksel ve teknik sesler bütünü” olarak tanımlandığını belirten Töreyn, “şan” kelimesinin Fransızca’da “müziksel ve teknik ses, dayanıklılık kazandırılmış ses” özelliklerini içerdiğini ifade etmektedir (Töreyn, 2008, s.159).

Yukarıda, eğitimciler tarafından yapılan şan eğitimine ilişkin açıklama ve tanımlardan çıkan ortak sonuç; şan eğitiminin, ses eğitime yönelik temel davranışların kazandırıldığı ancak amaç, yöntem ve repertuvar açısından daha ileri düzeyde programlanmış mesleki bir özel alan eğitimi olduğudur. Konservatuvarlarda yürütülen şan eğitimi yoluyla öğrencilere kazandırılması amaçlanan program hedeflerini şu şekilde sıralayabiliriz:

Konuşma ve şarkı söylemede solunumu denetleme, soluk basıncını farklı dinamiklerde kullanma ve uzun cümlelemeler için gerekli olan solunumu denetleme becerisini geliştirme,

Sesi üretme ve doğru yere yerleştirme, doğru ve temiz ses elde etme, rezonans bölgelerinde sesin doğuşkanlarını güçlendirerek gürlük genişlik ve tınıyı geliştirme, pürüzsüz, estetik niteliği yüksek ses elde etme becerisi kazandırma,

Konuşma ve şarkı söylemede, kullanılan dili açık ve anlaşılır biçimde, sesli - sessiz fonemleri eklemleyerek (artikülasyon) doğru bir söyleyiş (telaffuz),

anlamına uygun olarak doğru tonlama ve vurgulamalarla (diksiyon) kullanma becerisi kazandırma,

Sesin teknik gelişimine dayalı olarak müziksel duyarlılığı üst düzeyde geliştirme, etkili bir seslendirme - yorumlama becerisi kazandırma,

Ses üretiminde işlevsel olan organları tanıtmak bu organlar arasında gerçekleştirilen eşgüdümü kavratma ve ses sağlığı konusunda bilgilendirme,

Farklı müzik türlerini, kültürlerini, tarihsel dönemleri yansıtan eğitsel ve sanatsal nitelikli, geniş bir şarkı repertuarına sahip olması için gerekli bilgi ve beceriyi kazandırma.

Bunlara ek olarak Çevik (2006), şan eğitiminin, ilgili program hedeflerinin gerçekleştirilmesine yönelik uygulamaları ve ilgili literatürü tanıma ve repertuar oluşturma, ses sağlığını koruma, ses müziğinin türlerini, ait olduğu dönem ve bestecilerin stil özelliklerini öğrenme; konserler yoluyla müziksel çevre ile iletişim konularını kapsadığını belirtmekte ve şöyle devam etmektedir:

“...İleri ses eğitimi (şan) söz konusu davranışların ileri ve üstün teknikleri içeren düzeylerde ve sanatsal amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilmesi sürecidir. Kullanılan dilin fonetik özellikleri, ses teknikleri ve üslup bakımından farklılıklar (ekol veya stil) olsa bile uluslar arası kabul gören akademik yaklaşımlı bir bireysel ses eğitimi türüdür. Bu söyleyişte doğallık bazen göz ardı edilebilir. Çünkü ses geniş bir alanı taramakta ve sık sık kassal gerilimlerin yarattığı sorunları aşmaya çalışmaktadır. Ayrıca kullanılan dilin sesli ve sessiz fonemlerinden kaynaklanan sorunların çözülmesi, rezonansı yoğunlaştırarak yardımcı tonları (armonikler) güçlendirip zenginleştirme, sesin gürlüğü ve tınısını geliştirme çabaları, doğallığın dışına taşan davranışlardır. Şan edebiyatını (literatürünü) oluşturan eserlerin seslendirilebilmesi ileri düzeyde ses tekniklerinin kazanımını zorunlu kılmaktadır” (Çevik, 2006, s. 650, 651).

Görüldüğü üzere, ses eğitimi yalnızca sesin eğitime yönelik teknik bir takım çalışmaların gerçekleştirildiği bir süreç değildir. Bu süreçte eğitimciler yararlandıkları öğretim materyalleri yoluyla öğrencilerin, şan edebiyatını (literatürünü) oluşturan eserleri tanımalarına olanak sağlarlar. Böylece öğrenciler seslendirdikleri eserlerin ait oldukları döneme ilişkin bilgileri ve kullanılan dilin fonetik özelliklerine bağlı ses teknikleri ve üslup farklılıklarını (ekol veya stil) da tanımış olurlar.

Başlangıç seviyesindeki şan eğitimi derslerinde kullanılan/yararlanılan öğretim materyalleri, okullara göre değişkenlik göstermekle birlikte, eğitimcilerin sıklıkla kullandıkları materyaller arasında; öncelikle G. Concone, N. Vaccai, M. Marchesi'ye ait ses egzersizleri içeren metotlar, hemen ardından Lied'ler ve Antik Aryalar [aria antiche] öne çıkmaktadır.

İkesus, 1965'te yazdığı kitabında ses eğitiminde şan metotlarının yanı sıra bir takım parçaların verilmesi gerektiğini belirtmekte; eski İtalyan aryalarının yanı sıra sessiz harfleri bol bir dil olan Almanca'nın ve dolayısıyla Alman Lied'lerinin ses eğitimi için çok yararlı olduğunu ifade etmektedir (İkesus, 1965, s. 45). İkesus'un da değindiği gibi, Lied, Art Song, Chanson, gibi "şarkı" formunda yazılmış eserlerde, şiirin güzel, akıcı ve doğru konuşulması; kelimelerin telaffuzu ve vurgusu, kelimelerin nerede başlayıp bittiği, tek heceli ve çok heceli kelimeler arasındaki farkın belirtilmesi, ifade ve yorum açısından büyük önem taşımaktadır.

"Das Lied im Unterricht" adlı kitabında Lohmann (1942) Lied'lerin şan eğitiminde başlangıçtan ileri seviyeye kadar kullanılmasındaki önemi belirtmiş, Lied'leri gruplara ayırarak başlangıç seviyesi için ve ileri seviyedeki öğrenciler için çeşitli Lied'leri örnek olarak vermiştir. ...Piano-hafif söylemenin, koyu renk yaparken daha serbest bir pozisyon almanın, sesi daha yoğun bir şekilde dışarı yollamanın ya da dramatik aksanların öğretiminde Lied'lerin kullanılmasını önermiştir. İlk ses eğitiminde Lied'lerden mutlaka destek alınmasını, öğrencinin müzik duygusunu ve şan tekniğini geliştirmek amacıyla canlı birer örnek olarak kullanılmasının gerekliliğini vurgulamıştır." (Lohmann'dan aktaran Çetiner, 2007, s. 30)

Apel'e göre ise "...Yorumculuk sanatında atlayacağı ilk basamak [a stepping-stone] olarak, Lied çalışmaları, alanda bilgi ve repertuvar kazandırarak ve bir başka dilin ana öğelerini öğreterek şarkıcıyı hazırlamaktadır" (Apel, 2011, s. 29-1).

Almanca bir terim olan "Lied" kelimesinin Türkçe karşılığı "şarkı" demektir. Lied'i "şiir dizelerinin piyano eşliğinde şarkıya dönüşmesi" şeklinde tanımlayan İlyasoğlu (2001), Lied ile ilgili şu açıklamaları yapmaktadır:

"... Çoksesli dindışı şarkılar olarak Fransa'da "chanson", İtalya'da "frottola" ve Almanya'da "lied" vardır. "Lied" Almanların baladlardan esinlendiği sanat şarkısıdır. "Balad" ise, halk şiirlerinin belli bir ezgi ile okunmasıdır. Romantik

çağda bir yanda çalgı müziği ile kendini daha iyi anlattığına inanan besteci, öte yanda insan sesindeki yakınlık ve içtenlik nitelikleriyle “Lied”i bu dönemin en gözde vokal biçimi yapmış, böylece şiir ve şarkının birleşimindeki dokunaklı ortamı gündeme getirmiştir. Lied aynı zamanda çalgı müziğindeki lirik temaların esin kaynağıdır. Pişano için yazılan birçok biçimin, kökünü Lied’in şiirselliğinden aldığı bilinmektedir. Örneğin: prelüd, intermezzo, noktürn ve sözsüz şarkı gibi. Brahms, Schubert, Schumann, R. Strauss ve Hugo Wolf, Romantik çağın Lied ustalarıdır” (İlyasoğlu, 2001, s. 85).

Robert (2020), Fransızca chanson (şarkı) ve Almanca Lied (şarkı) terimlerinin, genellikle tek bir ses ve pişano için müziğe uyarlanmış yerel şiir türlerini temsil ettiğini ve belirli müzikal, metinsel veya üslup niteliklerine sahip olduğunu belirtmektedir (s.9). Alman Lied’i, kimliğini metin, melodi ve eşliğin kaynaşmasından almaktadır diyen Haberman (1963) ise, bir şarkının tam anlamının, yalnızca bu öğelerin her birinin tüm anlamını arayarak ve ardından bunları birbirleriyle ilişkilendirerek elde edilebileceğini ifade etmektedir. Buna göre her tür müzikte olduğu gibi Alman Lied için de önemli olan, yazıldığı yapı veya biçimdir.

Bu açıklamalardan Alman kökenli “Lied” teriminin şarkı formunda yazılmış ve sözlerini halk şiirlerinden alan pişano eşlikli şarkılar için kullanıldığını ve şan eğitiminde etkili ve vazgeçilmez öğretim materyalleri olduklarını anlıyoruz. Şan alanındaki eğitimsel kaynakların içeriğine bakıldığında, Alman bestecilerin Lied’lerinin önemli bir yer taşıdığı görülmektedir. Bu bağlamda başlangıç şan eğitimi içerisindeki Lied öğretiminde Alman dilinin kullanımı ve bununla birlikte Alman bestecilerin eserlerinin söylenmesi, öğrencinin kazanması gereken davranışlar içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. 19. yüzyıl Alman bestecileri içerisinde en çok Lied besteleyen ve “Lied sanatının babası” olarak anılan Alman bestecilerinden Franz Peter Schubert’tir. Bestelediği 600’den fazla Lied ile Schubert, Lied sanatında tartışmasız bir önem ve yere sahip olmuştur. Mükemmel Lied’leri yaratmanın yolunun en doğru şiirleri seçmekte olduğuna inanmış ve Goethe, Klopstock, Schiller, Heine, Rellstab gibi zamanın en iyi şairlerinin şiirleri üzerine beste yapmıştır (Akkılıç, 2010, s. 434). Schubert’in, güzel ve olağanüstü melodiler bulmakta diğer Romantik bestecilerden daha yetenekli olduğunu belirten Haberman (1963) “şiir seçiminde her zaman dikkatli değildi çünkü bulduğu hemen hemen her şeyi müziğe uyarladı” derken de Schubert’in sözlerle müzik arasında her seferinde

başarıyla ilham verici bir harmanlama yapabilen ilk besteci olduğunu belirtmektedir (s. 12).

Çetiner (2007), *19. yüzyıl Alman Lied Sanatı Dağarının Şan Eğitiminde Kullanımı* konulu araştırmasında Avusturya Vorarlberger Landes Konservatuvarı (VLK), Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü (GÜ GEF GSEB), Başkent Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (BÜ DK) ve Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarındaki (HÜ DK) şan eğitimi veren öğretim elemanları ile şan öğrencilerinin görüşlerinden elde ettiği sonuçlara göre hem eğitimcilerin hem de öğrencilerin başlangıç şan eğitiminde (VLK’da %80, GÜ GEF GSEB, BÜ DK ve HÜ DK’da ise %86,6), Schubert’i ilk sırada tercih ettiklerini ve kullandıklarını ortaya koymuştur (Çetiner 2007, s. 37, 45). Schönberg’in Schubert için yazdıkları da, bestecinin ayrıcalığını ortaya koyar niteliktedir:

“Schubert, şarkı sanatının ne ilk, ne son ustasıdır, ne de büyük Romantiklerin ilkidir. Ancak, (o) başka bir, hatta daha da özel bir yeredir. O, müziğin ilk lirik şairidir” (Schönberg, 1997, s. 137’den aktaran Apel, 2011, s. 33-5).

KİTABIN ÇIKIŞ NOKTASI

Alanyazına bakıldığında, konuyla ilgili yapılmış çok sayıda makale ve çalışmada (yüksek lisans ve doktora tezleri); metin, yani şiir ile bestelenen müzik arasındaki ilişki; sözcüklerin sembolik anlamlarının müziğe yansıtılması ve sözcüklerin müzikle yorumlanmasına yönelik incelenme yapıldığı görülmüştür (Schaeffer ve Spivacke, 1938; Norton, 1970; Günaltay, 1998; Akyüzlüler, 1999; Metiner, 1999; Bozkurt, 2004; Blake, 2007; Büyükburçlu, 2007; Akkılıç, 2010; Önal, 2010; Doktorchik, 2011; Ağdaş, 2014; Sherrill, 2018; Akanay, 2020; Robert, 2020; Crosby, 2020; Er, 2022).

Metin çözümlemeye yönelik bir yöntem oluşturmayı amaçladığı tezinde Blake (2007), bir Lied’in seslendirilmesine çalışılırken önceliğin her zaman metinde (şiirde) olması gerektiği fikrini ortaya koymuştur. Tezde amaç, Lied’in sözlerine çalışılırken, ayrıntılı gözlem yaparak ve yaratıcı düşüncüyü teşvik ederek, Almanca dilini sınırlı bir şekilde anlayan bir müzisyenin bu dağar ile rahatça tanışmasını sağlamaktır. Buna göre araştırmacı üç aşamalı bir yöntem önermektedir; (1) metni dinlemek ve izlemek, (2) şairin transkripsiyonunu bir IPA (Uluslararası Fonetik Alfabe) kılavuzuyla analiz etmek ve (3) icra

etmek. Şarkıcıların hatalardan kaçınmaları ve başarılı bir Lied performansı elde etmeleri için birinci ve ikinci adımları tamamlamalarının hayati önem taşıdığını da vurgulamaktadır.

Alanyazında Schubert Lied'lerin kullanıldığı ve piyano, gitar, telli ve üfleli çalgılar için yapılmış çok sayıda transkripsiyon çalışmasına ulaşılmıştır. Acerb, Jr. (2008) Franz Schubert'in aslen tiz sesler ve piyano için yazılmış olan "Die schöne Müllerin" [Güzel Değirmenci Kız] adlı dizide yer alan eserlerinin kontrbas ve piyano için uyarlanmış transkripsiyon çalışması yapmıştır. Araştırmasında söz konusu dizide yer alan 20 Lied'in tamamını düzenleyerek, çalgı müziği dağarına katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Benzer şekilde, McKee (2018), doktora tezinde, Franz Schubert'in ses ve piyano için yazılmış Lied'lerinden seçtiği bir örneklem üzerinden, lirik fagot çalınmasına yönelik performans teknikleri sunmak ve pedagojik yöntem geliştirmeyi amaçlamıştır. Çalışmada, transkripsiyonu yapılan her bir şarkının üfleli bir çalgı ile yorumlanmasına ilişkin pedagojik bilgiler (nefes kullanımı, vibrato, cümleme, ifade vb.) verilmektedir.

Apel (2006) yaptığı bir araştırmada, Alman Lied bestecilerine (Schubert, Schumann, Brahms ve Wolf) ait 1216 şarkıyı metinleri (şairleri) üzerinden analiz etmiş ve 166 şarkının özellikle kadınlar için yazıldığını belirlemiştir. Araştırma bulgularına göre, Schubert'in 434 solo ses eserinden sadece 34'ü kadınlara özgüdür. İncelediği bestecilerden kadın sesleri için Lied'ler de öneren araştırmacı ayrıca, sahnede başarıya ulaşmak için izlenmesi gereken basit bir 4 maddelik bir çalışma planı önermektedir: 1. Lied'in hazırlanması (Lied hakkında tüm bilgiler ve arkasındaki hikâyenin çalışılması); 2. Düzenli ve dikkatle planlanmış günlük pratik; 3. İstikrarlı bir çalışma ve 4. Bekleme (sahne performansından önce çalışmaya ara vermek ve müziği özümsemek, yapılan tüm hazırlığı ve pratiği hatırlamak).

Alanyazında Schubert'in yaşamı, müzikal yaklaşımı (armoni yapısı, formu vb.) ve bestelerinde şairlerini kullandığı şairler hakkında pek çok kitap ve kaynak bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır: "Schubert: the Music and the Man [Schubert: Müzik ve İnsan]" (Brian Newbould); "Distant Cycles: Schubert and the Conceiving of Song [Aralıklı Diziler: Schubert ve Şarkının Tasarlanması]" (Richard Kramer); "Schubert's Songs: A Biographical Study [Schubert'in Şarkıları: Biyografik Bir Çalışma]" (Dietrich Fischer-Dieskau); "Analysing Schubert [Schubert'in Analizi]" (Suzannah Clark); "Schubert's

Lieder and the Philosophy of Early German Romanticism [Schubert'in Lied'leri ve Erken Alman Romantizminin Felsefesi]" (Lisa Feurzeig); "Harmony in Schubert [Schubert'te Armoni]" (David Damschroder); "Schubert's Poets and the Making of Lieder [Schubert'in Şairleri ve Lied Besteciliği]" (Susan Youens); "Singing Schubert [Schubert Seslendirme]" (David Montgomery). Ancak özellikle İngilizce alanyazında, Schubert'in Lied'lerinin seslendirilmesine bir başka deyişle, şarkıların söyleyiş özelliklerine ilişkin müzikal ve teknik bilgiler öneren, seslendiriciye rehberlik edecek veya katkıda bulunacak çok az kaynak bulunmaktadır. Kaliforniya Üniversitesi, Langson Kütüphanesi'nde Gerald Moore tarafından 1975 yılında "The Schubert song cycles: with thoughts on performance [Schubert Lied Dizileri: seslendirilişleri üzerine düşünceler]" adlı bir kitap bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Blake (2007) çalışmasında başka bestecilerinde yer aldığı Lied yorumlama/seslendirme üzerine yazılmış iki kitaptan bahsetmektedir. Bunlardan biri Lotte Lehmann'ın "More than Singing: The Interpretation of Songs [Şarkı Söylemekten Ötesi: Şarkıların Yorumlanması]" diğeri de Richard Miller'ın "Singing Schumann: An Interpretive Guide for Performers [Schumann Seslendirme: İcracılar için Bir Yorumlama Rehberi]" adlı kitaplarıdır. Miller'ın eseri yalnızca Schumann üzerine değil genel olarak şarkı söyleme performansı üzerine 1999'da yazılmış mükemmel bir kitap olarak kabul edilmektedir. Kitap, vokal söyleyiş özellikleri, teknik bilgiler içerecek şekilde ve repertuarın gerektirdiği oldukça kapsamlı bir müzik teorisi sunarak yazılmıştır. Kitabın en güzel yanı, söyleyişte vokal tekniğinin korunmasına gösterilen özendir. Yorumlama ve süslemelere ilişkin önerilerin tamamı Bel Canto tekniği bağlamında ele alınmıştır.

Sonuç olarak, yapılan alanyazın taramasında Youtube ve benzeri sosyal medya platformlarında paylaşılan Schubert Lied seslendirme konusunda, atölyeler ve derslere ilişkin çalışma videoları dışında, uygulamaya dönük, yorumlama/seslendiriliş özellikleri sunan yazılı kaynak bulunmadığı açıktır. Bu kitabı yazmaktaki amacım, alandaki bu ihtiyacı karşılamak ve alanda yararlanılacak etkili bir kaynak sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda, kitap büyük ölçüde Sanatta Yeterlik (Bütünleşik Doktora) Sanat Çalışması Raporu olarak sunulan araştırmamdan yararlanılarak hazırlanmıştır. Kitapta yer alan müziksel söyleyiş, ifadelemeye yönelik teknik, yöntem ve öneriler, meslek hayatım boyunca hem korepetitör hem solist hem de şan eğitimcisi olarak edindiğim deneyimlerimi içermektedir. Paylaşılan bilgi ve öneriler özenle

seçilen on eserin müziksel analizi ve seslendiriliş özelliklerine/yorumlanmasına yöneliktir. Bu kitapta şan eğitiminin temel bileşenleri; nefesin ve sesin üretimi, kullanımı vb. bilgilere değinilmemiş, doğrudan seçilen eserlerin metni, konusu, söyleme tekniği, piyano yazımının yanı sıra, tüm bunların birbiriyle ilişkisi incelenerek müzikal bütünlüğün anlaşılması amaçlanmıştır. Kitap pedagojik bir yaklaşımla, uygulamaya yönelik bir dil kullanılarak yazılmıştır.

Kitabın ana çerçevesi iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Franz Schubert'in hayatı ve Lied sanatına ilişkin alanyazın taraması yoluyla elde edilen bilgilere yer verilmiştir. Bilgilerin derlenmesinde Türkçe kaynaklardan; Pamir (1989), Say (1995), Selanik (1996), İlyasoğlu (2001), Boran ve Şenürkmez (2007), Mimaroglu (2009) ve Önal'ın (2010) yayınlarından büyük ölçüde yararlanılmıştır. Konuyla ilgili yabancı kaynaklardan (Morin,1946; Hirsch, 1993; Reed, 1997a; Reed, 1997b; Chusid, 2000 ve Apel, 2011) elde edilen bilgilere de yeri geldikçe değinilmiştir.

Kitabın ikinci bölümünde, seçilen 10 Lied, önceden belirlenmiş başlıklar altında incelenmiş ve kitabın amacına yönelik olarak, seslendiriliş özellikleri bakımından analiz edilmiş, eserlerin yorumlanmasına yönelik öneriler sunulmuştur. Kitaba konu olan bu 10 eser, birinci bölümde listelenen *Franz Schubert*'in edisyonu C. F. Peters'e ait üç ses rejistiri için (tiz, orta, pes) yazılmış *Band I Lieder* albümlerinde yer alan Winterreise, Die Schöne Müllerin, Schwanengesang Lied dizileri ile aynı Band içinde yer alan Ausgewählte Lieder'i kapsayan geniş bir evren içerisinden ve başlangıç şan eğitiminde, eğitimcilerin sıklıkla kullandıkları Lied'ler arasından seçilmiştir.

KAYNAKLAR

Acerb, Jr., Sergio. (2008). An Arrangement of Franz Schubert's Cycle of Songs Die Schöne Müllerin for Double Bass and Piano. (Doctoral Dissertation). Florida State University College Of Music.

Ağdaş, İ. B. (2014). Franz Schubert Lied'leri ve sanatsal özellikleri. (Yüksek lisans tezi). Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman.

Akanay, İ. (2020). F. Schubert'in Die Winterreise Yapıtından Ölüm Fikri Bağlamında Seçilen Lied'ler Üzerine İki Müzikal Göstergebilimsel İnceleme. (Yüksek lisans tezi). T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Akkılıç, D. (2010). Lied Sanatında F. Schubert ve Schwanengesang Lied Dizisinden "Standchen" in İncelenmesi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12(1), 434-444.

Akyüzülür, F. (1999). Franz Schubert'in lied'lerinde müzik ve şiir üzerine bir inceleme. (Yüksek lisans tezi). T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Apel, Andrea M. (2011). "German Lieder: Songs for Women, McNair Scholars Research Journal, 3 (1), <http://commons.emich.edu/mcnair/vol3/iss1/5>

Agawu, K. (1992). Theory and Practice in the Analysis of the Nineteenth-Century "Lied." Music Analysis, 11(1), 3-36. <https://doi.org/10.2307/854301>

Bilson, M. (1997). The Future of Schubert Interpretation: What Is Really Needed? Early Music, 25(4), 715-722. <http://www.jstor.org/stable/3128415>

Blake, E. L. (2007). A methodology for thorough text preparation of German Lieder. Edith Cowan University. https://ro.ecu.edu.au/theses_hons/1199

Boran, İlke ve Şenürkmez, Kıvılcım Yıldız, (2007), Kültürel Tarih Işığında Çoksesli Batı Müziği, Yapı Kredi Yayınları, s. 185, 186, 190, 191, 193, 194, İstanbul.

Bozkurt, İ. (2004). Schubert'in 'Schwanengesang' Lied dizisi üzerine bir çalışma. (Sanatta Yeterlik Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Büyükburçlu, Ö. (2007). Schubert Lied'lere genel bir bakış. (Yüksek lisans tezi). T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Carlsen, B. E. (1992). A discussion of Schumann's Settings of Goethe's "Mignon-Lieder". (Master's thesis). University of Nebraska. Omaha: USA. <https://digitalcommons.unomaha.edu/studentwork/2853>

Chusid, Martin. (2000). (Ed.) A Companion to Schubert's Schwanengesang, History, Poets, Analysis, Performance. Yale University Press: North Carolina, USA.

Clark, S. (2011). Analyzing Schubert. Cambridge University Press Online ISBN: 9780511842764 DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511842764>

Crosby, M. M. (2020). Franz Schubert's Use of Harmony to Express the Texts in His Musical Settings of Franz Grillparzer's Poetry. (Doctoral Dissertation). The University of Arizona. ProQuest Dissertations Publishing.

Çetiner, E. (2007). 19. yüzyıl Alman Lied Sanatı Dağarının Şan Eğitiminde Kullanımı. (Yüksek Lisans Tezi). Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik ve Sahne Sanatları Anabilim Dalı, Ankara.

Çevik, Suna. (2006). Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Ses Eğitimi Alan Derslerinin Müzik Öğretmenliği Yeterlikleri Yönünden Değerlendirilmesi, Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumunda Sunulmuş Bildiri, 26-28 Nisan 2006, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi: Denizli, s. 641-657.

Doktorchik, Acacia M. (2011). Sehnsucht and alienation in Schubert's Mignon settings. (Doctoral Dissertation). University of Lethbridge, Dept. of Music, Lethbridge, Alta.

Drennan, I., Pakendorf, G., & Viljoen, N. (2019). From Claudius to Schubert. Some Thoughts on the Transformation of Words into Music. *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music*, 50(1/2), 143–174. <https://www.jstor.org/stable/26844663>

Elliot, M. (2006). *Singing in style: A guide to vocal performance practices*. New Haven: Yale University Press.

Er, B. C. (2022). Franz Schubert'in Winterreise şarkı dizisinde sembolizm ve müziğe yansımaları. (Yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi, Ankara.

Feridunoğlu, Zeynep Lale. (2005). *İz Bırakan Besteciler*. İnkılâp Kitapevi: İstanbul.

Gibbs, C. H. (1995). "Komm, geh' mit mir": Schubert's Uncanny "Erlkönig." 19th-Century Music, 19(2), 115–135. <https://doi.org/10.2307/746658>

Gray, W. (1971). The Classical Nature of Schubert's Lieder. *The Musical Quarterly*, 57(1), 62–72. <http://www.jstor.org/stable/740870>

Günaltay, A. (1998). Schubert'in 'Die Schöne Müller'in, winterreise ve der schwanengesang' adlı şarkı dizilerinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Haberman, M. C. (1963). A Survey of the Development of the German Lied. (Master's Thesis). The Graduate Faculty Central Washington State College.

Hirsch, W., M. (1993). *Schubert's Dramatic Lieder*. Cambridge University Press: UK, Great Britain.

İlyasoğlu, E. (2001), Zaman İçinde Müzik, Yapı Kredi Yayınları, s. 85, 86, 87, 90, İstanbul.

Karasar, N. (2006), Bilimsel Araştırma Yöntemi. (16. Baskı), Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.

McKee, B. G. (2018). A Pedagogical Exploration of Selected Art Songs by Franz Schubert Transcribed for Bassoon. (Doctoral Essay). University of Miami ProQuest Dissertations Publishing.

McNamee, A. K. (1985). The Role of the Piano Introduction in Schubert's "Lieder." *Music Analysis*, 4(1/2), 95–106. <https://doi.org/10.2307/854237>

Metiner, A. (1999). 19. yüzyıl romantik dönem Alman Lied sanatında Franz Schubert. (Yüksek lisans tezi). T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Miller, R. (1999). *Singing Schumann: An Interpretive Guide for Performers* (New York, NY, 1999; online edn, Oxford Academic, 31 Oct. 2023), <https://doi.org/10.1093/oso/9780195119046.001.0001>, accessed 7 Mar. 2024.

Montgomery, D. (1997). Modern Schubert Interpretation in the Light of the Pedagogical Sources of His Day. *Early Music*, 25(1), 101–118. <http://www.jstor.org/stable/3128169>

Morin, Albertine. (1946). *Schubert - Hayatı, Eserleri ve Aşkları*. Çeviren: Ahmet Muhtar Ataman. Büyük Müzisyenler Serisi, No. 2, Akay Kitabevi: Ankara, İstanbul.

- Newbould, B.** (1999). *Schubert: the Music and the Man*. University of California Press.
- Norton, R. E.** (1970). *A Study of Mignon's Lied in Selected Settings*. (Doctoral Dissertation). Theses and Dissertations. 912. <https://commons.und.edu/theses/912>
- Önal, S.** (2010). *Romantik Dönemdeki Franz Schubert'in Lied Formuna Katkıları*. (Yüksek Lisans Tezi), TC. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik Anasanat Dalı: Adana.
- Pamir, Leyla,** (1989), *Müzikte Geniş Soluklar*, Özal Matbaası: İstanbul. s. 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77.
- Paton, J. G.** (2000). Editor. *Gateway To German Lieder: An Anthology of German Song and Interpretation*, Alfred Publishing Co.: Van Nuys, CA.
- Reed, J.** (1997a). *The Schubert Song Companion*. Mandolin, Manchester University Press: UK, Great Britain.
- Reed, J.** (1997b). *The Master Musicians, Schubert*. Schirmer Books: NY, USA.
- Say, Ahmet.** (1992). *Müzik Ansiklopedisi*, Müzik Ansiklopedisi Yayınları: Ankara. s. 762.
- Say, Ahmet.** (1995). *Müzik Tarihi*, Müzik Ansiklopedisi Yayınları: Ankara. s. 330, 331, 332, 333.
- Say, Ahmet.** (2005). *Müzik Ansiklopedisi*, Müzik Ansiklopedisi Yayınları: Ankara. Cilt 1, s. 106, 533; Cilt 3, s. 80, 158, 312, 494, 498, 499, 547.
- Saydam, Akif.** (1985). *Dünyaca Ünlü Müzisyenler de Çocuktu*. (Genişletilmiş 2. Baskı) Doğu Matbaacılık ve Ticaret Ltd. Şti. Matbaası: Ankara.
- Schaeffer, E. & Spivacke, H.** (1938). Schubert's "Winterreise". *The Musical Quarterly*, 24(1), pp. 39-57. Erişim: <https://www.jstor.org/stable/738783>
- Schwarz, D.** The Ascent and Arpeggiation in "Stadt, Der Die DoppelgaengerDie Stadt", "Der Doppelgaenger", veand "Der AtlasDer Atlas" Franz Schubert tarafındanby Franz Schubert. Indiana Üniversitesi, Scholar Works, pp. 38-50. <https://scholarworks.iu.edu/dspace/bitstream/handle/2022/3712/SchwarzTheAscentV7.pdf?sequence=1>
- Selanik, C.** (1996). *Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni, "Müziğin Görkemli Yolculuğu"*. Doruk Yayımcılık: Ankara.
- Sherrill, J.** (2018). *Musical MignonA Discussion of Three Musical Settings of Goethe's Mignon* (Student Work). University of California, Davis.
- Sözer, Vural.** (1986). *Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi*. Remzi Kitapevi: İstanbul.
- Töreyin, Meral.** (2008). *Ses Eğitimi, Temel Kavramlar – İlkeler – Yöntemler*. Sözkese Matbaası: Ankara.
- Turnagöl, A. N. N.** (2015). *An Analysis Of Franz Schubert Lieder Used in The Beginning of Voice Training, Integrated Doctoral Thesis/ Proficiency In Art Report*, Hacettepe University, State Conservatory: Ankara
- Weaver, A. H.** (2014). *Towards A Narratological Analysis of The Romantic Lied: Events, Voice, and Focalization in Nineteenth-Century German Poetry and Music*. *Music & Letters*, 95(3), 374–403. <http://www.jstor.org/stable/24549498>
- Yiğit, N.** (2012) "Profesyonel Ses". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20 (3), 2012, 955-964.